

Hoofdstuk 19

Vreugde in de hemel (19:1-5)

“Hierna hoorde ik als een luide stem van een grote menigte in de hemel zeggen: Halleluja! De behoudenis en de heerlijkheid en de macht zijn van onze God! Want waarachtig en rechtvaardig zijn Zijn oordelen, want Hij heeft de grote hoer geoordeeld, die de aarde heeft verdorven met haar hoererij, en Hij heeft het bloed van Zijn slaven van haar hand gewroken. En voor de tweede maal zeiden zij: Halleluja! En haar rook stijgt op tot in alle eeuwigheid. En de vierentwintig oudsten en de vier levende wezens vielen neer en aanbaden God die op de troon zat en zeiden: Amen, halleluja! En van de troon ging een stem uit die zei: Prijst onze God, al Zijn slaven, <en> u die Hem vreest, kleinen en groten!”

Het begin van hoofdstuk 19 is de voortzetting van Johannes' visioen betreffende de val van Babylon. In dat hoofdstuk had een stem uit de hemel gezegd: “Verblijd u over haar, hemel, heilige apostelen en profeten, want God heeft uw vonnis aan haar voltrokken” (18:20). In hoofdstuk 19 zien we, hoe de hemelbewoners aan de opdracht van de stem gehoor geven, en God prijzen vanwege het feit dat Hij Babylon geoordeeld heeft. In de hemel bevinden zich een enorm groot aantal engelen¹. Wanneer die gezamenlijk hun stem verheffen, is er “een luide stem van een grote menigte” te horen. De Hebreeuwse uitdrukking “Halleluja” betekent: “Prijst Ja”, of, zoals de Statenvertaling zegt: “Looft den HEERE”. Deze oproep komt vierentwintig keer voor in de Psalmen en vier keer in het Nieuwe Testament². De eerste Bijbeltekst waarin de uitdrukking voorkomt stemt in veel opzichten overeen met het gebruik in het boek Openbaring:

“De zondaars zullen van de aarde verdwijnen, de goddelozen zullen er niet meer zijn. Loof de HEERE, mijn ziel! Halleluja!” (Psalm 104:35)

In de zin die de menigte op het woord “Halleluja” laat volgen, ontbreekt het werkwoord “zijn”. Volgens de oorspronkelijke tekst van het NT zegt zij: “De redding (*soteria*) en de heerlijkheid (*doxa*) en de eer (*timee*) en de macht (*dunamis*) aan de Heer, de God van ons”! Met die uitroep bedoelt ze: “De redding, de heerlijkheid, de eer en de macht van onze Heer en God zullen verschijnen” (komen, of zichtbaar worden). In het vervolg van hun lofprijzing geeft ze een verklaring van de reden voor haar enthousiasme.

De hemelbewoners roepen: “Want waarachtig en rechtvaardig zijn Zijn oordelen”. Daarmee bedoelen ze: “De oordelen van God zijn precies zó gekomen als Hij ze aangekondigd heeft.

¹ Volgens Openbaring 5:11 zijn het er 101000000 (tienduizend maal tienduizend plus duizend maal duizend, dus honderdéén miljoen).

² In Psalm 104:35, 105:45, 111:1, 112:1, 115:18, 116:19 en 117:2 staat het woord “Halleluja” één keer. In Psalm 106 (vers 1 en 48), Psalm 113 (vers 1 en 9), Psalm 146 (vers 1 en 10), Psalm 147 (vers 1 en 20), Psalm 148 (vers 1 en 14), Psalm 149 (vers 1 en 9) en Psalm 150 (vers 1 en 6) klinkt de oproep twee maal, en in Psalm 135 drie maal (vers 1, 3 en 21). In het Nieuwe Testament is hij alleen te vinden in Openbaring 19:1,3,4 en 6.

De hemelse Rechter heeft de kwaaddoeners aangedaan wat zij anderen hebben aangedaan, hen gevonnist in overeenstemming met hun werken". Ze laten daarop volgen: "Want Hij heeft de grote hoer geoordeeld, die de aarde heeft verdorven met haar hoerij". Hét centrum van de wereldeconomie, van de vervolging van Gods trouwe dienaren, en van onderdrukking en uitbuiting van de mensheid is weggevaagd. De val van Babylon was noodzakelijk om Israël te kunnen herstellen en het messiaanse rijk te kunnen vestigen. Om dat te onderstrepen scandeert de menigte het slot van het lied van Mozes uit Deuteronomium 32: "Hij heeft het bloed van Zijn slaven van haar hand gewroken". Mozes had het volk Israël eens het volgende lied geleerd:

"Juich, heidenen, met Zijn volk! Want **Hij zal het bloed van Zijn dienaren wreken. Hij zal de wraak laten terugkomen op Zijn tegenstanders**, en Zijn land en Zijn volk verzoenen! (Deut.32:43)

Uit de val van Babylon blijkt, dat God het oordeel over Zijn tegenstanders, die Zijn trouwe knechten hebben vermoord, voortzet en zal voltooien. Zijn gerichten waren bij het uitgieten van de toornschalen al begonnen (vgl. 16:5-7). Uit de dramatische gevolgen van die schalen bleek dat de HEERE het roepen van de zielen (dat wil zeggen: het bloed) van de martelaren om vergelding (vgl. 6:10) had gehoord. Uit de val en de verwoesting van Babylon blijkt dit ook. De hemelbewoners roepen nogmaals: "Halleluja", om te benadrukken dat de Schepper lof en eer verdient omdat Hij het kwaad in de wereld niet onbestraft laat, en de macht van de kwaaddoeners gaat breken. Spoedig zal dat werk zijn voltooid.

Met de slotzin: "En haar rook stijgt op tot in alle eeuwigheid" (Gr. *eis tous aionas toon aioonon*, d.w.z. "tot in de eeuwen der eeuwen") voorzegt de hemel, dat de gevolgen van het oordeel over Babylon gedurende de beide toekomstige "eeuwen" (wereldtijdperken) zichtbaar zullen blijven en dat Babylon nooit meer zal worden hersteld. Toen Sodom en Gomorra in één ogenblik met vuur en zwavel waren weggevaagd, steeg er een rook van het land op, "als de rook van een oven" (Gen.19:28). Over het oordeel dat de HEERE eens zal voltrekken over het gebied van Bozra, in het land Edom, heeft Jesaja geprofeteerd:

"Zijn beken zullen veranderd worden in pek, en zijn stof in zwavel; ja, zijn land zal worden tot brandend pek. 's Nachts en ook overdag zal het niet geblust worden, **voor eeuwig zal zijn rook opstijgen**. Van generatie op generatie zal het verwoest blijven, tot in alle eeuwigheden zal niemand erdoorheen trekken" (Jesaja 34:9-10).

Van Sodom en Gomorra wordt in de Bijbel gezegd, dat "zij daar" [in het gebied van de Dode Zee] "liggen als een waarschuwend voorbeeld, doordat zij de straf van het eeuwige vuur ondergaan" (Judas:23). Judas schreef letterlijk: "Ze liggen voor ons, voorbeeld van eeuwig vuur rechtvaardig ondergaande". Volgens de apostel Petrus houdt dit "voorbeeld" in, dat zij "tot as verbrand" en in een oogwenk "omgekeerd" zijn (2 Petr.2:6). Het vuur heeft maar een ogenblik gewoed, maar de gevolgen van Sodoms vertering door vuur zijn tijdens de hele "tegenwoordige eeuw" zichtbaar gebleven. In het gebied van de Dode Zee zijn ze nog altijd te zien. Zo zullen de gevolgen van Babylons "pijniging" en "val" (die in één uur zal zijn

voltooid, 18:10,16,19) tijdens de beide toekomstige eeuwen ook voortdurend zichtbaar blijven.

De vierentwintig oudsten uit de hemelse raadsvergadering die zich rondom de troon bevinden en de vier levende wezens die de troon dragen, betuigen hun instemming met de woorden van de hemelse legermacht. Ze zeggen: "Amen", zó is het! En ook zij prijzen de HEERE door te juichen: "Halleluja!"

Johannes hoorde van de troon een stem uitgaan, die zei: "Prijst onze God, al Zijn slaven, <en> u die Hem vreest, kleinen en groten!". Uit deze opdracht blijkt, dat er op aarde nog steeds knechten van God zijn en mensen die de Schepper vrezen. Het zou daarbij kunnen gaan om (1) "de vrouw bekleed met de zon", het gelovige deel van Israël dat naar de woestijn is gevlucht (12:14-16), (2) op "de overigen van haar nageslacht" waartegen de slang oorlog heeft gevoerd maar die hij niet volledig heeft weten uit te roeien (vgl. 12:17) en (3) om de honderd vier-en-veertig duizend die zijn gemarkeerd als Gods eerstelingen en die immuun zijn voor de gevolgen van Zijn gerichten (7:1-7, 9:4, 14:1-5). Uit de evangeliën weten we, dat de dagen van de grote verdrukking zullen worden verkort, omdat anders "geen vlees behouden zou worden". Omwille van de uitverkorenen zullen die dagen worden verkort (Matth.24:22, Mar.13:20). Aan het woeden van de boze en zijn handlangers zal er een vroegtijdig einde komen. Ze zullen er niet in slagen om de heilige rest uit Israël en uit de volken totaal om te brengen. Wat de stem zegt is misschien ontleend aan Psalm 134:1 en 115:13. In dat geval richt de stem zich tot gelovige Israëlieten.

Hoewel de stem uitgaat van de troon, kan God niet de Spreker zijn, want de stem zegt: "Prijst **onze** God". De spreker plaatst zich naast de "slaven" en "Godvrezenden" die hij oproept om de Eeuwige te prijzen. De stem is waarschijnlijk afkomstig van de "mannelijke zoon" die is weggerukt naar God en Zijn troon (12:5).

De bruiloft van het Lam (19:6-10)

"En ik hoorde als een stem van een grote menigte en als een stem van vele wateren en als een stem van zware donderslagen, die zeiden: Halleluja! Want [de] Heer, <onze> God, de Almachtige, heeft zijn koningschap aanvaard. Laten wij blij zijn en ons verheugen en Hem de heerlijkheid geven, want de bruiloft van het Lam is gekomen en zijn vrouw heeft zich gereedgemaakt; en haar is gegeven bekleed te zijn met blinkend, rein, fijn linnen, want het fijne linnen zijn de gerechtigheden van de heiligen. En hij zei tot mij: Schrijf: gelukkig zij die geroepen zijn tot het bruiloftsmaal van het Lam. En hij zei tot mij: Dit zijn de waarachtige woorden van God. En ik viel voor zijn voeten neer om hem te aanbidden; en hij zei tot mij: zie toe, [doe dit] niet; ik ben een medeslaaf van u en van uw broeders die het getuigenis van Jezus hebben; aanbid God! Want het getuigenis van Jezus is de geest van de profetie".

Een "stem van een grote menigte" had in Johannes' visioen kort tevoren al geklonken. Het was de stem van de hemelbewoners die God prezen omdat Zijn redding, macht en heerlijkheid zichtbaar werden (19:1). Een stem "als van vele wateren" had Johannes ook al

eerder gehoord: toen de hemelse Mensenzoon tegen hem sprak (1:15) en toen er uit de hemel een lofzang klonk omdat het Lam en zijn eerstelingen op de berg Sion stonden (14:2). In de profetieën van Ezechiël is de stem als van vele wateren de stem van de Almachtige (Ezech.1:24, 43:2). Toen Jezus nog op aarde was, zei een “stem als een donderslag” uit de hemel eens over Hem: “Ik heb Hem verheerlijkt, en Ik zal Hem opnieuw verheerlijken!” (Joh.12:28-30). In Openb.14:2 werd een stem “als van een grote donderslag” gehoord, maar nú klinkt er “een stem van zware donderslagen [meervoud]”. Het proces waarvan de verschijning van het Lam met zijn eerstelingen de aanvang was, zal nú worden voltooid. Wanneer de eerstelingen ingezameld zijn, volgt binnen afzienbare tijd de hele oogst.

Uit de eenparige lofzang van de hemelse stemmen blijkt dat de HEERE Zijn koningschap heeft aanvaard, dat Zijn heerschappij over de volkerenwereld vanaf dit moment wordt gevestigd en dat die heerschappij met rechtvaardigheid en strengheid zal worden gehandhaafd. De stemmen roepen elk schepsel op om blij te zijn, om zich te verheugen en God te eren, “want de bruiloft van het Lam is gekomen en zijn vrouw³ heeft zich gereedgemaakt”. De vrouw waarover de hemelbewoners spreken kan geen andere zijn dan de persoon die in het laatste Bijbelboek al eerder was genoemd. Het moet gaan om de vrouw uit Openbaring 12:1-2, die werd bedreigd door de draak, maar met Gods hulp wist te vluchten naar de woestijn en die daar twaalfhonderdzesentwintig dagen werd gevoed (12:6,14). In de Bijbel wordt de HEERE op vele plaatsen aangeduid als de Man van zijn volk Israël, en wordt Israël aangeduid als de vrouw van de HEERE (zie b.v. Jes. 54:5-8, 62:4-5, Jer.3:14, Hos.2:16,19-20). Dat de stemmen verheugd zijn vanwege het feit dat de vrouw van het Lam zich heeft “gerekendgemaakt” is gezien de geschiedenis van het volk Israël in het Oude Testament, de evangeliën en het boek Handelingen niet verwonderlijk. Israël is immers telkens opnieuw “afkerig” geweest (Jes.57:17, Hos.14:4 e.v.) en pleegde telkens opnieuw “hoererij” door “overspelig” andere goden na te lopen (Jes.57:3 e.v., Jer.3:9, Ezech.16:26,29,32; 23:8,17,27; 43:7,9; Hos.4:10-12, 6:10). Die tijd is nu voorgoed voorbij, Gods volk is van haar afkerigheid genezen.

“En haar [d.i. de vrouw van het Lam] is gegeven bekleed te zijn met blinkend, rein, fijn linnen, want het fijne linnen zijn de gerechtigheden van de heiligen”, roepen de stemmen uit. Fijn linnen was de stof waarmee de kleding van Israëls priesters en van de hogepriester moesten worden gemaakt (zie Exod.28). Het is Israël, de vrouw van het Lam, gegeven om als een priesterlijk koninkrijk en een heilig volk tussen God en de mensheid in te staan (Exod.19:5-6, vgl. Openb.1:6 en 5:10). Nu zal die roeping eindelijk worden vervuld. Het gereinigde en herstelde Israël zal op aarde onderwijs gaan geven, gaan rechtspreken en gaan regeren op een manier die met Gods wil in overeenstemming is – in de eeuw die aanbreekt wanneer de Messias in heerlijkheid verschenen is.

³ In Openb.21:2 en 9 wordt het nieuwe Jeruzalem de bruid van het Lam genoemd. Maar die stad zal pas in de tweede toekomstige eeuw op aarde neerdalen. In Openb.19 spreekt Johannes niet over de “bruid” maar over de “vrouw” van het Lam. Op grond van Openb.12:1-2 en Matth.24:16 e.v. mogen we in Openb.19 denken aan de gelovige Israëlieten uit Jeruzalem en Judéa, die naar de woestijn zijn gevlucht en zich daar hebben gerekendgemaakt voor de komst van de Messias.

Een stem geeft Johannes opdracht om in zijn boek te schrijven: “Gelukkig zij, die geroepen zijn tot het bruiloftsmaal van het Lam”. Gezien het voorafgaande is die stem niet afkomstig van de menigte uit de hemel, maar van een hemelbode. Wellicht de engel die Johannes eerder uitleg had gegeven (Openb.17:1). Met “zij, die geroepen zijn tot het bruiloftsmaal van het Lam” zijn gezien het tekstverband de overlevenden uit de volken bedoeld, die op aarde mogen wonen tijdens de duizendjarige binding van de satan en de heerschappij van de Messias en de Zijnen (Openb.20). Het zijn de “schapen” die in Matth.25:34 worden genoemd en tegen wie de Messias zal zeggen: “Komt, gezegenden van mijn Vader, beërft het koninkrijk dat u bereid is van [de] grondlegging van [de] wereld af”.

De engel laat op zijn opdracht volgen: “Dit zijn de waarachtige woorden van God”. Tijdens de bijna vierduizend jaar lange geschiedenis van het volk Israël leek het alsof de bruiloft van het Lam nooit zou plaatsvinden, alsof Israël nooit tot berouw en bekering zou komen en alsof God Zijn Zoon nooit naar de aarde zou zenden (vgl. Hand.3:19-21). Maar de bruiloft van het Lam zal beslist eens plaatsvinden en er zullen uit de volken velen tot Zijn bruiloft worden genodigd. God zal Zijn koningschap aanvaarden, Israël zal genezen zijn van haar afkerigheid, gereinigd en hersteld, en de geroepenen uit de volken zullen naar de bruiloft komen. Dat zijn “de waarachtige woorden van God” – hoe onmogelijk de vervulling ervan ook mag schijnen, ze zullen beslist werkelijkheid worden.

Omdat Johannes als vrome Jood altijd om de komst van het rijk had gebeden en naar de verschijning van de Messias had uitgezien, was hij door de boodschap van de engel diep geroerd en enorm verblijd. De ziener was zó overdonderd door dit goede nieuws, dat hij de engel eer bewees door zich “voor zijn voeten neer te werpen”, dat wil zeggen: plat op de grond te gaan liggen, zoals oosterlingen deden in de nabijheid van een koning of onderkoning (vgl. Gen.44:14). Omdat de engel “de waarachtige woorden van God” sprak, dus de Almachtige vertegenwoordigde, wilde Johannes hem zelfs Goddelijke eer bewijzen.

Maar de engel zei dat de schrijver van het boek dit niet mocht doen. Hij plaatste zich niet boven, maar naast Johannes. Zowel Johannes als hij waren dienaren of “slaven” van God, en ze waren met hetzelfde werk bezig. Ze waren geroepen om te getuigen van Jezus, de Messias, evenals de “broeders” van Johannes. De engel legde uit wat Johannes zag en Johannes schreef het op, zodat de broeders van Johannes deze “waarachtige woorden van God” konden doorgeven. De eer die Johannes de engel wilde bewijzen behoorde hij alleen aan God te geven.

De woorden die de engel hierop liet volgen gaven een verklaring van het voorafgaande. De engel had opgemerkt dat hij een “medeslaaf” was van Johannes en van Johannes’ broeders “die het getuigenis van Jezus hadden”. Als verklaring voegde de engel daaraan toe: “Want het getuigenis van Jezus is de geest van de profetie”. We zouden deze woorden kunnen opvatten als een algemene uitspraak over de Bijbelse profetie: “Elk van God ingegeven Schriftwoord getuigt van Jezus, de messiaanse Koning”. Hoewel dit zeker waar is, was dit waarschijnlijk niet de bedoeling van de engel. Met “de profetie” en met “het getuigenis van Jezus” is (net als in Openb.1:3) het boek Openbaring bedoeld. Wat Johannes had gezien, wat

de engel hem had uitgelegd zodat hij het kon opschrijven, en wat Johannes' broeders als geschreven verslag zouden ontvangen, was "het getuigenis van Jezus" – zowel een getuigenis *aangaande* Jezus als een getuigenis dat van Jezus *afkomstig* was en door Hem was gegeven (Openb.1:1). De "broeders" van Johannes zijn zij die de woorden van het boek Openbaring "horen en die bewaren" (Openb.1:3). De geest van dat boek is "het getuigenis van Jezus". Het boek laat zien hoe de Messias onthuld en zichtbaar zal worden, hoe Zijn koninkrijk openbaar en gevestigd wordt en hoe Hij – in opdracht van Zijn Vader - de hele schepping zal herstellen en vernieuwen.

De Ruiter op het witte paard (19:11-16)

"En ik zag de hemel geopend, en zie, een wit paard, en Hij die daarop zit, <heet> Getrouw en Waarachtig, en Hij oordeelt en voert oorlog in gerechtigheid. En zijn ogen zijn <als> een vuurvlam en op zijn hoofd zijn vele diademen en Hij heeft een geschreven naam, die niemand kent dan Hijzelf. En Hij is bekleed met een in bloed gedoopt kleed, en zijn naam wordt genoemd het Woord van God. En de legers <die> in de hemel <zijn>, volgden Hem op witte paarden, bekleed met wit, rein, fijn linnen. En uit zijn mond komt een scherp zwaard, opdat Hij daarmee de naties slaat. En Hij zal hen hoeden met een ijzeren staf en Hij treedt de wijnpersbak van de wijn van de grimmigheid van de toorn van God de Almachtige. En Hij heeft op zijn kleed en op zijn heup een geschreven naam: Koning van [de] koningen en Heer van [de] heren"

In zijn visioen zag Johannes hoe de hemel openging en er een immens leger naar beneden kwam. Volgens vers 14 waren het zelfs meerdere legers. Uit vers 15 blijkt dat de opmars van deze hemelse legermacht gericht is tegen "de naties", dat wil zeggen: de volken buiten Israël, die zich verzetten tegen de HEERE en Zijn Gezalfde (vs.19, vgl. Psa.2). Aan het hoofd van het leger, voor hen uit, ging een Ruiter op een wit paard – symbool van een overwinnende veldheer. Uit de namen en uit de aanblik van deze Ruiter blijkt dat Hij de Messias is, de hemelse Mensenzoon uit de visioenen van Ezechiël en Daniël, en het Woord dat in Bethlehem vlees is geworden.

De Ruiter heet "Getrouw en Waarachtig" (19:11). In Openb.1:11 wordt Jezus Christus "de trouwe getuige" genoemd, en in Openb.3:14 zegt de hemelse Mensenzoon, die aan Johannes een boodschap voor Laodicea dicteert, dat Hij "de Amen, de trouwe en waarachtige getuige" is. Met de woorden "getrouw en waarachtig" kan bedoeld zijn, dat Hij de vervulling is van al Gods beloften (2 Kor.1:20) en de Rechter die het door God aangekondigde oordeel zal voltrekken (Joh.5:22). Er wordt ook (en vooral) mee bedoeld dat Hij het toonbeeld is van de nieuwe mensheid, de mens zoals die in Gods plan zal worden. Hij heet de "trouwe en waarachtig getuige" omdat Hij de Eerstgeborene is van de doden (1:5) en het begin van de schepping van God (3:14). Niet het "beest uit de zee" dat van zijn dodelijke aanslag is hersteld is het toonbeeld van de "nieuwe mens", de mens van de toekomst, maar deze hemelse Ruiter op het witte paard.

Dat de Man uit de hemel die is opgestaan uit de doden de “bewoonde wereld” (Gr. *oikoumene*) eens rechtvaardig zal oordelen, zei de apostel Paulus al in zijn toespraak op de Areópagus (Hand.17:31). En dat de hemelse Messias “oorlog zal voeren” (Gr. *polemeo*), was in het boek Openbaring al aangekondigd. Hij zal strijden tegen de Nikolaïeten en tegen allen die de “leer van de Nikolaïeten” vasthouden (Openb.2:14-16), tegen mensen die “afgodenoffer eten en hoereren”, de aanbidders van het beest die zijn merkteken dragen om te kunnen kopen en verkopen. In Openbaring 19 wordt gezegd dat de Messias zal strijden tegen “de volken” (19:15): de koningen van de aarde, hun legeraanvoerders en hun soldaten (19:18-19), het beest uit de zee en de valse profeet (19:20), en al deze tegenstanders zal overwinnen. In Openb.2:16, Openb.19:15 en Openb.19:21 blijkt, dat de Messias oorlog voert met “het zwaard van zijn mond” – Hij hoeft maar een enkel woord te spreken, en zijn vijanden komen om.

Dat de ogen van de Messias eruit zien “als een vuurvlam” was in het laatste Bijbelboek al twee keer eerder gezegd: in 1:14 en 2:18. Uit de eerdere vermeldingen (en uit Dan.10:6 e.v.) blijkt, dat deze beeldspraak wijst op het bezit van kennis en inzicht dat het normale menselijke verstand verre te boven gaat. De Mensenzoon weet niet alleen wat mensen hebben gedaan, maar Hij kent ook de motieven en de drijfveren die achter hun daden schuilgaan. Daarom kan Hij “oordelen in gerechtigheid”.

De “vele diademen” op Zijn hoofd beelden waarschijnlijk uit, dat Hij de “Koning der koningen en Here der heren” is, en in de toekomstige eeuwen over de wereld zal regeren. De oude Statenvertaling schreef: “vele koninklijke hoeden”. Maar deze diademen geven misschien ook aan, dat Hij in de toekomstige eeuwen in *godsdiens* opzicht het hoogste gezag zal bezitten en als Priester-Koning naar de ordening van Melchizedek tussen de HEERE en de mensheid zal instaan. Israëls hogepriester Aäron droeg immers zo’n diadeem van puur goud op zijn voorhoofd, en op die diadeem stond geschreven: “De heiligheid van de HEERE” (Exod.28:36). Van die diadeem wordt in de wet gezegd:

“Hij moet namelijk op het voorhoofd van Aäron zijn, zodat Aäron *de ongerechtigheid kan dragen* van de geheiligde gaven die de Israëlieten brengen, ja, van al hun geheiligde geschenken. Hij moet namelijk voortdurend op zijn voorhoofd zijn om hen *aangenaam te maken* voor het aangezicht van de HEERE” (Exod.28:38).

En in het Nieuwe Testament lezen we over de Messias, dat Hij “in de voleinding der eeuwen de zonde zal afschaffen door het offer van zichzelf” (Hebr.9:26, Grieks). Op grond van zijn offer zal Hij tijdens zijn regering de zonde van de wereld uiteindelijk geheel wegdoen.

“En Hij heeft een geschreven naam, die niemand kent dan Hijzelf” merkt Johannes vervolgens op. Wáár de naam geschreven is, die niemand kent dan de Messias zelf, vertelt Johannes niet – maar gezien de parallel met Exod.28:36 is die naam misschien gegraveerd

op één van de diademen die Messias draagt. Mogelijk aan de binnenkant van die diadeem zodat de inscriptie aan de buitenkant niet zichtbaar is. In de boodschap die bestemd was voor de gemeente van Pergamum beloofde de Mensenzoon, dat overwinnaars een witte steen zouden ontvangen met op die steen een nieuwe naam geschreven, die niemand gekend heeft behalve wie hem ontvangt (2:17). Zowel de nieuwe naam van de overwinnaars als de geschreven naam van de Messias beelden uit, dat de betrokken personen een unieke, blijvende band met hun Maker hebben en vanwege die band bij elke gelegenheid tot Hem kunnen naderen. Over de unieke band van de Here Jezus met zijn Vader wordt in het Johannesevangelie gezegd: “Niet dat iemand de Vader heeft gezien, dan alleen Hij die van God is [gekomen]: Deze heeft de Vader gezien” (Joh.6:46-47)

De voorstelling van de Messias als een overwinnende veldheer die een in bloed gedoopt gewaad draagt, is vermoedelijk ontleend aan het 63^e hoofdstuk van de profeet Jesaja. Dat hoofdstuk begint als volgt:

“Wie is Deze Die uit Edom komt,
in **helrode** kleding uit Bozra,
Die luisterrijk is in Zijn gewaad,
Die voorttrekt in Zijn grote kracht?
Ik ben het, Die spreek in gerechtigheid,
Die machtig ben om te verlossen.
Waarom is dat **rood** aan Uw gewaad,
en is Uw kleding als die van iemand die de wijnpers treedt?
Ik heb de pers alleen getreden;
er was niemand uit de volken met Mij.
Ik heb hen vertreden in Mijn toorn,
hen vertrap in Mijn grimmigheid.
Hun bloed (Hebr. kracht) **is op Mijn kleding gespat,**
heel Mijn gewaad heb Ik besmet.
Want de dag van de wraak was in Mijn hart,
het jaar van Mijn verlossen was gekomen.
Ik keek rond, maar er was niemand die hielp;
Ik ontzette Mij, want er was niemand die ondersteunde.
Daarom heeft Mijn arm Mij heil verschaft,
en Mijn grimmigheid, die heeft Mij ondersteund.
Ik heb de volken vertrap in Mijn toorn,
Ik heb hen dronken gemaakt in Mijn grimmigheid,
Ik heb hun bloed (Hebr. kracht) **ter aarde doen neerdalen.** (Jesaja 63:1-6)

Het gewaad van de Messias zag er in Johannes' visioen helrood uit, omdat het in bloed was gedoopt of er bloed op was gespat. Deze beeldspraak zou meer dan één betekenis kunnen hebben. Het bloed op zijn gewaad kan uitbeelden, dat Hij door God tot Priester is gewijd

(vgl. Exod.29:21). Maar het kan ook een vooruitblik zijn op het feit, dat deze Veldheer zijn vijanden volkomen zal verpletteren (vgl. 19:15, 19:17-18, 19:21), en dat Hij dit ten oosten van Israël zal doen, in het gebied van Edom⁴.

“En zijn naam wordt genoemd het Woord van God” is het volgende dat Johannes schrijft (19:13). In Psalm 33 wordt over dat Woord opgemerkt:

“Door het Woord van de HEERE is de hemel gemaakt,
door de Geest [of: adem] van Zijn mond heel hun legermacht.
Hij verzamelt het water van de zee als een dam,
Hij sluit de diepe wateren op in schatkamers.
Laat heel de aarde voor de HEERE vrezen,
laat alle bewoners van de wereld bevreesd zijn voor Hem.
Want Hij spreekt en het is er,
Hij gebiedt en het staat er.
De HEERE vernietigt de raad van de heidenvolken,
Hij verbreekt de gedachten van de volken” (Psalm 33:6-10).

De Messias is Gods vleesgeworden woord (Joh.1:14). Het woord dat uit zijn mond komt is een scherp zwaard (Openb. 1:16, 2:12, 2:16, 19:15; vgl. Jes.49:2 en Hebr.4:12). Door het woord dat Hij nú gaat spreken zullen zijn vijanden in een oogwenk omkomen, zullen hun plannen totaal worden vernietigd en hun gedachten worden verbroken. Het woord dat Hij spreekt, bezit de kracht om te scheppen maar ook de kracht om het geschapene te vernietigen, én de kracht om het vernietigde te herscheppen. Want “de HEERE doodt en maakt levend” (Deut.32:39, 1 Sam.2:6). Hij doet neerdalen in de *sjeool* (d.w.z. het graf, de sfeer van de doden) en Hij doet daar weer uit opkomen (1 Sam.2:6).

“En de legers <die> in de hemel <zijn>, volgden Hem op witte paarden, bekleed met wit, rein, fijn linnen”, schrijft Johannes. Het is opvallend (en volmaakt in overeenstemming met de voorzegging uit Jesaja 63), dat deze hemelse legers de Ruiters op het witte paard volgen, maar niet tegen Diens vijanden, de legers van de koningen van de aarde, vechten. Hún kleed is smetteloos wit en niet “gedoopt in bloed”. Zij zien hoe de Ruiters de “wijnpersbak van de wijn van de grimmigheid van de toorn van God de Almachtige” treedt (19:15), maar zelf treden ze die niet. Zo staat het ook in Jesaja 63:

“Ik heb de pers **alleen** getreden” (Jes.63:3)

Nadat hij de legers die de Messias volgen heeft genoemd, zet Johannes zijn beschrijving van het uiterlijk van hun Aanvoerder voort: “En uit zijn mond komt een scherp zwaard, opdat

⁴ In het Hebreeuws is de naam Edom namelijk verwant aan het woord *adam*, dat “rood” betekent. Ezau, de stamvader van Edom, had rossig haar. In Jes.63 komt het woord Edom voor in vers 1 en het woord *adam* in vers 2.

Hij daarmee de naties slaat". Dit scherpe zwaard dat uit de mond van de Mensenzoon komt was in het boek Openbaring al drie maal eerder genoemd (1:16, 2:12, 2:16) en het wordt in het vervolg van dit hoofdstuk nog eenmaal vermeld (19:21). Door het oordelend woord dat de Messias in opdracht van God zal spreken, zullen de legers van de naties worden "geslagen", dus worden gedood (19:21). Wat in Openb.19:21 wordt beschreven, is de vervulling van een voorzegging van Jesaja (Jes.11:4) en een voorzegging van koning David (Psa.110:6).

"En Hij zal hen hoeden met een ijzeren staf" is het volgende dat Johannes opmerkt. Dat de Messias zó over de volken zou regeren, was al voorzegd in de tweede Psalm (Psalm 2:9) en het was ook al eerder gezegd in het boek Openbaring (Openb.2:27, 12:5). Uit de vermeldingen in het laatste Bijbelboek blijkt, dat bepaalde gelovigen samen met de Messias zullen regeren en met grote strengheid gezag over de volken zullen uitoefenen. Zodra de macht van het beest en de valse profeet verbroken is, begint de Messias op aarde te regeren.

Dat de Messias "de wijnpersbak treedt van de wijn van de grimmigheid van de toorn van God, de Almachtige" was voorzegd door Jesaja (63:1-6) en Joël (3:9-14). Hij treedt die pers alléén (Jes.63:3). Het treden van deze pers was in een eerder visioen van Johannes al aangekondigd (Openb.14:17-20) en het wordt in Openb.19:17-21 beschreven.

Dat iemand koning is, kun je niet alleen zien aan zijn kroon, maar ook aan zijn koninklijke mantel en aan de macht die hij bezit. In de Bijbel wordt de macht van een overwinnende vorst dikwijls uitgebeeld door te zeggen dat hij zijn vijanden onder zijn voeten zal leggen⁵ of die vijanden zal vertrappen⁶. Bij het vertrappen van een schadelijk insect of een slang maakt men gebruik van de spierkracht in de benen, en die kracht schuilt vooral in de heup of de dij. Vandaar dat Johannes over het uiterlijk van de Ruiters op het witte paard uiteindelijk opmerkt: "En Hij heeft op zijn kleed en op zijn heup een geschreven naam: Koning van [de] koningen en Heer van [de] heren" (19:16). Deze Ruiters heeft groter gezag dan welke andere koning of machthebber ook. Hij zal de legers van de verzamelde volken en hun aanvoerders, het beest en de valse profeet, in een oogwenk aan zich onderwerpen. Wie het opschrift "koning van de koningen en heer van de heren" op zijn dij heeft, bezit voldoende kracht om de persbak van Gods toorn te treden.

De grote maaltijd van God (19:17-21)

"En ik zag één engel staan in de zon, en hij riep met luider stem en zei tot alle vogels die in [het] midden van de hemel vlogen: Komt, verzamelt u tot de grote maaltijd van God;

⁵ Als een voetbank: Psa.110:1, Mat.22:44, Mar.12:36, Luk.20:43, Han.2:35, Heb.1:13, 10:13. Onder de voeten: 2 Sam.22:39, Psa.8:6, 18:38, 47:3; Mal.4:3; Rom.16:20; 1 Kor.15:25; Heb.2:8; Openb.12:1.

⁶ Psa.44:5, 60:12, 91:13, 108:13; Jes.14:25, 26:6, 28:3, 63:6; Mal.4:3.

opdat u vlees eet van koningen, vlees van oversten over duizend, vlees van sterken, vlees van paarden en van hen die daarop zitten en vlees van allen, zowel van vrijen als van slaven, van kleinen als van groten. En ik zag het beest en de koningen van de aarde en hun legers verzameld om oorlog te voeren tegen Hem die op het paard zat en tegen zijn leger. En het beest werd gegrepen en met hem de valse profeet die de tekenen in diens tegenwoordigheid had gedaan, waardoor hij hen misleidde die het merkteken van het beest ontvingen en die zijn beeld aanbaden. Levend werden deze twee geworpen in de poel van vuur die van zwavel brandt. En de overigen werden gedood met het zwaard dat kwam uit de mond van Hem die op het paard zat, en alle vogels werden verzadigd van hun vlees”

Dat Johannes één bode van God zag staan “in de zon” betekent vermoedelijk dat deze engel zich vanuit aards perspectief in het zenit bevond: het hoogste punt van de hemel gezien vanuit het punt waar de schrijver stond, de top van de hemelkoepel. Vanuit zijn hoge positie riep de engel tot alle vogels “die in het midden van de hemel vlogen”, dat wil zeggen: in de lucht tussen de engel en de grond: “Kom, verzamel je!”. Waar het aas is, daar zullen de gieren zich verzamelen, zei de Here in zijn toespraak op de Olijfberg (Matth.24:28, Luk.17:37). De engel roept dat er binnenkort veel aas te eten zal zijn, en hij nodigt alle aasetende vogels uit om zich te verzamelen op de plek waar God voor hen een grote maaltijd bereiden zal.

De “grote maaltijd van God” is in vele opzichten de tegenhanger van “het bruiloftsmaal van het Lam” waarover in ditzelfde hoofdstuk was gesproken (19:9). Wie geroepen zijn tot het bruiloftsmaal van het Lam, gaan het messiaanse koninkrijk binnen en zullen tijdens de toekomstige eeuw op aarde mogen leven. Maar de volken die door God bijeen zijn verzameld en door onreine geesten waren opgeroepen om zich gereed te maken voor de oorlog (16:13-16), zullen voedsel worden voor de gieren en in een oogwenk worden verpletterd (vgl. 14:17-20). Tot de “grote maaltijd van God” worden daarom alle onreine vogels geroepen. Uit de beschrijving van de engel blijkt dat het aas dat die vogels kunnen gaan eten, afkomstig is van de legers van de volken, militairen van elke rang en stand: koningen, oversten over duizend, sterken, cavaleristen met hun rijdieren, en infanteristen. Zowel “vrijen als slaven”, wat wellicht betekent: zowel beroepsmilitairen als dienstplichtigen. Zowel “groten als kleinen”: zowel mannen van naam als naamloze onbekenden, zowel ouderen als jongeren.

In de volgende zin legt Johannes uit wélke legers ten behoeve van “de grote maaltijd van God” verpletterd zullen worden. Het zijn de legers “van de koningen van de aarde”, die zich verzameld hebben om tegen de Messias (“Hem die op het paard zat”) en tegen de volgelingen van de Messias (“zijn leger”) oorlog te voeren. Ze zijn vanuit het oosten en het noorden opgetrokken en bevinden zich (zoals Johannes in 14:17-20 en 16:13-16 had gezien) in een front van honderden kilometers lengte aan de oostgrens van het beloofde land. Ze worden geleid door “het beest”, dat wil zeggen: het beest uit de zee, de heerser over het

beestrijk dat in Openb.13:1-10 en 17:7-18 was beschreven. Ze menen de vestiging van het messiaanse rijk te kunnen verhinderen en Gods volk van de kaart te kunnen vegen.

Maar de Ruiters op het witte paard voorkomt dat ze hun plannen kunnen uitvoeren. De aanstichters van de opstand tegen de Messias en de hemelse legermacht, het beest uit de zee en het beest uit het land, worden “gegrepen”. Door wie ze gegrepen worden, vertelt Johannes niet, maar aangezien de satan in een volgend visioen door een engel wordt gegrepen en gebonden (20:1-3) zijn het mogelijk engelen die de beide “beesten” arresteren. Het “beest uit het land” wordt door Johannes omschreven als “de valse profeet die de tekenen in diens tegenwoordigheid had gedaan, waardoor hij hen misleidde die het merkteken van het beest ontvingen en die zijn beeld aanbaden”. In de oorspronkelijke Griekse tekst staat *enooipion autou*, d.w.z. “namens hem”, of “als vertegenwoordiger van hem”, waarbij met “hem” het beest uit de zee is bedoeld. Over deze functie van “het beest uit het land” had Johannes al gesproken in Openbaring 13:11-17. Hij was de organisator en de aanstichter van de verering van het beest uit de zee dat zich had verheven “boven al wat God genoemd of als God vereerd wordt” (2 Thess.2:4).

“Levend werden deze twee geworpen in de poel van vuur die van zwavel brandt” merkt Johannes vervolgens op. Het woord “levend” is in dit verband van diepe betekenis. Voor mensen die in de poel van vuur geworpen worden, is die poel de tweede dood (Openb.2:11, 20:6, 20:14, 21:8). Maar voor de beide beesten is het *niet* de tweede dood. Meer dan duizend jaar later bevindt dit tweetal zich nog altijd in de poel van vuur (Openb.20:10). In zijn onderwijs over Zijn wederkomst zei de Here Jezus, dat bepaalde volken (de “bokken”) in het “eeuwige vuur” (= het vuur van de toekomstige eeuw) terecht zouden komen, hoewel dat vuur niet voor hén was bereid, maar voor “de duivel en zijn engelen” (Matth.25:41). Dat de duivel in het eeuwige vuur wordt geworpen, heeft Johannes beschreven in Openb.20:10. De “engelen” of “boodschappers” van de duivel voor wie dit vuur ook bestemd is, zijn blijkbaar de beide beesten die al meer dan duizend jaar eerder in de vuurpoel terecht zullen komen (Openb.19:20). Zij zijn geen normale mensen, maar transhumane wezens: menselijke lichamen die zijn overgenomen door boze geesten en die door deze geesten volledig worden bestuurd. Omdat het geen normale mensen, maar “boodschappers” of zichtbare manifestaties van de duivel zijn, zullen ze het lot van satan delen. Voor hen is de poel van vuur niet de tweede dood, maar “pijniging dag en nacht in de eeuwen van de eeuwen”, dus tijdens de beide toekomstige eeuwen (Openb.20:10).

Johannes sluit zijn beschrijving van dit visioen af met de zin: “En de overigen werden gedood met het zwaard dat kwam uit de mond van Hem die op het paard zat, en alle vogels werden verzadigd van hun vlees”. Met “de overigen” zijn gezien het voorafgaande de legers van de volken bedoeld: de koningen, hun oversten over duizend, de sterken, de paarden en de ruiters, de vrijen en de slaven, de kleinen en de groten. De complete legermacht van de volken komt in één oogwenk om, door “het zwaard uit de mond van Hem die op het paard zat”, dus door een woord dat de Messias spreekt. Ze “vergaan op hun weg”, zoals in Psalm

2:12 was voorzien. Zo zal de opstand van de volken eindigen, en vanaf dit moment is het messiaanse rijk op de hele aarde gevestigd.

* * * * *